

УДК 378.016:[02+930.25]:[001.102:004:316.77]:005:378.22
DOI: 10.31866/2616-7654.13.2024.307134

**ТЕОРЕТИЧНА
І ПРАКТИЧНА
СКЛАДОВІ ОСВІТНЬОЇ
КОМПОНЕНТИ
«МЕНЕДЖМЕНТ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ,
БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА
АРХІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
У ФОРМУВАННІ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ
МЕНЕДЖЕРІВ ГАЛУЗІ**

*Надія Бачинська,
кандидатка педагогічних наук, професорка,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: n.bachynska17@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3912-7108*

Для цитування:

Бачинська, Н. (2024). Теоретична і практична складові освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності» у формуванні компетентностей майбутніх менеджерів галузі. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 13, 132–144. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307134>

Метою статті є дослідження теоретичної і практичної складових освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності» у формуванні загальних і спеціальних компетентностей у здобувачів освітнього рівня магістр спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Методи дослідження: у статті використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Метод аналізу та синтезу сприяв розгляду теоретичного підґрунтя теми, системний і структурно-функціональний дозволили визначити структуру освітньої компоненти та особливості її викладання. Метод прогнозування дав змогу окреслити шляхи удосконалення організаційних засад теоретичної і практичної підготовки магістрів.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні взаємозв'язку теоретичної і практичної складових освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності» при формуванні загальних і спеціальних компетентностей здобувачів освітнього рівня магістр як майбутніх менеджерів галузі.

Основні висновки. Теоретична та практична складові представленої у статті освітньої компоненти сприяють формуванню загальних і спеціальних компетентностей майбутніх менеджерів галузі, зокрема, здатності мотивувати людей та рухатися до спільної мети, сприяти формуванню ефективної системи управління в галузі; організовувати роботу і здійснювати керівництво інформаційно-аналітичними структурними підрозділами на підприємствах, в організаціях та установах. Програмними результатами засвоєння освітньої компоненти передбачено вміння формувати стратегії системної організації,

модернізації, підвищення ефективності управління в галузі, використовувати прикладні соціокомунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях. Таким чином, освітня компонента є необхідною при формуванні компетентностей майбутніх фахівців-менеджерів.

Сьогодні триває робота з удосконалення змісту і технології викладання освітньої компоненти, що сприятиме більш якійсній підготовці магістрів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Ключові слова: освітня компонента; менеджмент; інформаційна, бібліотечна та архівна діяльність; бібліотека; архів; бібліотечний менеджмент; архівний менеджмент.

ВСТУП

Задекларований у Законі України «Про освіту» (Верховна Рада України, 2017) перехід від кваліфікаційної до компетентної моделі підготовки фахівців у системі вищої освіти в цілому та бібліотечно-інформаційної зокрема спричинив активну діяльність по модернізації й удосконаленню навчальних планів, програм і кожної освітньої компоненти. Актуальним на сьогодні є удосконалення їх змісту відповідно до загальних і професійних компетентностей, визначених у стандарті освіти (Міністерство освіти і науки України, 2019), що в майбутньому сприятиме конкурентоспроможності випускників на ринку праці та виробленню навичок адаптованості до реорганізаційних змін, які відбуваються у бібліотечно-інформаційній і архівній галузі. В освітньо-професійній програмі другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», розробленій на кафедрі інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) (Київський національний університет культури і мистецтв, 2024), наголошено на підготовці фахівців, здатних до вирішення завдань проєктного менеджменту та управління інноваціями в інформаційній, бібліотечній та архівній сфері, що актуалізує представлення бібліотечній спільноті освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної бібліотечної та архівної діяльності», розкриття її теоретичної і практичної складових у формуванні загальних та спеціальних компетентностей майбутніх менеджерів галузі.

ТЕОРЕТИЧНИМ ПІДґРУНТЯМ статті стали наукові праці, в яких розкривається процес удосконалення підготовки фахівців для бібліотечно-інформаційної галузі, у ній подано пропозиції науковців по запровадженню освітньо-професійних програм у межах спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (ІБАС), презентовано особливості викладання освітніх компонент та формування компетентностей у процесі їх вивчення. Останнім часом актуалізується розгляд питань удосконалення ступеневої підготовки фахівців, зокрема, наступність здобуття вищої бібліотечно-інформаційної освіти в умовах її реформування, логічна послідовність вивчення освітніх компонент, запропонована Т. Новальською (2017). А. Соляник (2018) розкрила переваги застосування Дублінських дескрипторів як інноваційних критеріїв результативності набуття певних ступенів вищої освіти, їх відповідність європейським вимогам підготовки інформаційних фахівців.

Привертають увагу наукові розвідки, в яких ідеться про урізноманітнення освітньо-професійних програм (ОПП) у межах спеціальності 029. Виявлення змісту майбутньої професійної діяльності інформаційного фахівця та моделі їх профе-

сійної підготовки обґрунтовують О. Матвієнко та М. Цивін (2017, 2018, 2021a). Нові ОПП по підготовці інтернет-маркетолога, HR-менеджера, менеджера веб-контенту та веб-ком'юніті запропонували Н. Бачинська (2018), Т. Новальська та Н. Бачинська (2019), Т. Новальська та В. Касьян (2021), О. Матвієнко та М. Цивін (2021b).

Особливості викладання окремих освітніх компонент, таких як бібліотечно-інформаційне обслуговування, інформаційно-аналітична діяльність, стандартизація в інформаційній, бібліотечній та архівній справі, на рівні бакалаврату були представлені Т. Новальською (2019), В. Загуменною та О. Кузьменко (2022), О. Пшеничною, Д. Просяною та С. Сівак (2021). Значний інтерес викликали статті, в яких йдеться про особливості викладання освітніх компонент на другому магістерському рівні освіти. Так, «Теорія документно-інформаційних потоків» була представлена Л. Прокопенко (2017), «Методика викладання спецдисциплін» у Харківський державній академії культури детально розкрита С. Сищенко (2019), формуванню компетентностей у процесі вивчення освітньої компоненти присвячено статтю «Концептуальні засади інформаційного пошуку» О. Збанацької (2023). На формуванні загальних та спеціальних компетентностей зосередили увагу провідні науковці галузі, важливість розвитку цифрової компетентності фахівця з бібліотечної справи було обґрунтовано І. Давидовою та О. Мар'їною (2020), авторки розкрили трансформацію професійної діяльності бібліотечного фахівця в умовах активного розвитку цифрового середовища, на питаннях формування комунікаційних компетентностей зосередила увагу В. Сошинська (2017), М. Цілина (2023), зокрема, визначила перелік soft skills («гнучких навичок») і компетенцій, що формуються при засвоєнні освітніх компонент, у здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» у Київському національному університеті культури і мистецтв; Н. Бачинська (2023) зосередила увагу на удосконаленні професійних компетентностей здобувачами у процесі проходження практики. Праці названих та багатьох інших науковців, запропоноване ними вирішення різних проблем підготовки фахівців для бібліотечно-інформаційної галузі сприяли розкриттю взаємозв'язку теоретичної і практичної складових освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності» у формуванні загальних і спеціальних компетентностей у здобувачів освітнього рівня магістр.

Мета статті: дослідити теоретичну і практичну складові освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної бібліотечної та архівної діяльності» у формуванні загальних і спеціальних компетентностей у здобувачів освітнього рівня магістр спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Метод аналізу та синтезу сприяв розгляду теоретичного підґрунтя теми, системний і структурно-функціональний дозволили визначити структуру освітньої компоненти та особливості її викладання. Метод прогнозування надав змогу окреслити шляхи удосконалення організаційних засад теоретичної і практичної підготовки магістрів як майбутніх менеджерів галузі та формування у них відповідних компетентностей. Аргументація висновків і наукових положень здійснена із застосуванням методу узагальнення та контент-аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Трансформаційні процеси в бібліотечній галузі в умовах формування і розвитку цифрового середовища спричинили інноваційні засади підготовки нової генерації фахівців, здатних розв'язувати комплексні завдання у професійній діяльності, що передбачає розвиток комунікаційних і управлінських здібностей, продукування креативних та інноваційних ідей, запровадження їх у практику.

Під час навчання здобувачів на другому освітньому рівні спеціальності 029 «ІБАС» набуває особливого значення оволодіння знаннями, які пов'язані з реалізацією функцій управління у бібліотечній та архівній справі, сучасними викликами бібліотечного і архівного менеджменту, його національними особливостями, а також формування у здобувачів системи теоретичних, методичних знань про організацію, різні види, процеси, технології бібліотечного та архівного менеджменту, чому значною мірою сприяє вивчення освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності», яка опановується здобувачами на першому курсі магістратури у другому семестрі. Обсяг становить 3 кредити 90 годин, із яких – 20 годин лекційних занять, 12 годин практичних, на самостійну роботу відведено 58 годин. Вивчення освітньої компоненти завершується іспитом. Предметом вивчення визначено теоретичні, методичні знання про організацію, різні види, процеси, технології бібліотечного та архівного менеджменту.

Освітня компонента складається із трьох розділів. Завданнями першого розділу є ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними засадами менеджменту, які розкриваються під час лекційних занять (8 год.) та самостійного опрацювання матеріалів (24 год.). Лекційні заняття спрямовані на аналіз основних етапів розвитку управлінської науки в Україні, ознайомлення зі школами менеджменту та інтегрованими підходами до нього. У цьому ж розділі визначаються основні поняття і категорії менеджменту, розкриваються зміст, система, закони, принципи, цілі управління. Важливим є опанування знаннями про основні складові управління: структуру, кадри, технології, а також сутність та побудову організаційних структур управління. Не менш важливим, на наш погляд, є розгляд питань, пов'язаних із комунікативними процесами в управлінні та прийняттям управлінських рішень. У процесі засвоєння теоретичних засад менеджменту у здобувачів розвивається здатність до абстрактного мислення, аналізу запропонованого матеріалу та його синтезу. Водночас вони відстежують тенденції розвитку предметної сфери, чому сприяє аналіз запропонованих джерел з окреслених проблем.

Завданнями другого розділу освітньої компоненти передбачається засвоєння знань та набуття практичних вмінь і навичок із бібліотечного менеджменту, його особливостей та складових. На вивчення відведено 6 годин лекційних, 8 практичних занять та 18 годин на виконання самостійної роботи. Відкривається розділ темою «Управління бібліотечною справою», яка спрямована на ознайомлення здобувачів освіти із системою управління бібліотечною справою, проблемами управління галуззю, загальнодержавними, законодавчими, виконавчими та громадсько-державними органами управління, роллю конгресів, з'їздів, бібліотечних рад в управлінні бібліотечною справою.

Значимим є розгляд питань щодо визначення завдань і функцій Міністерства культури та інформаційної політики України в галузі керівництва і координації

роботою бібліотек, регіональних органів управління бібліотечною справою, а також завданнями, що стоять перед обласними управліннями культури, міськими, районними відділами культури та Радами народних депутатів. Важливими для засвоєння майбутніми менеджерами є питання, що визначають критерії ефективності управління бібліотечною справою та перспективи її удосконалення.

Наступною важливою темою розділу є «Стратегічне управління і стратегічне планування бібліотечної діяльності», при аналізі проблем стратегічного управління наголошується на визначенні сутності, концепції, етапів стратегічного управління, розглядається формування місії бібліотеки, формулювання її цілей як інформаційного центру та вибір компонентів реалізації стратегії. Важливими завданнями є донесення знань про стратегічне управління інноваційними процесами, якими охоплена нині бібліотечна сфера, їх сутності, класифікації та життєвого циклу. При викладенні матеріалу зауважується на умовах ефективного інноваційного процесу: врахування існуючих психологічних установок, використання соціально-психологічної інформації при розробленні заходів по впровадженню новацій, застосування методів активного навчання тощо. Здобувачі освіти знайомляться з питаннями контролю як елементу стратегічного управління, видами, методами контролю та можливостями їх застосування.

Розгляд питань, що пов'язані зі стратегічним плануванням, передбачає ознайомлення з його функціями, етапами, видами планів. Майбутнім менеджерам важливо донести інформацію про елементи стратегічного плану, який передбачає: огляд здобутків; вивчення проблем; визначення пріоритетів і короткотермінових цілей; розроблення стратегій для досягнення визначених цілей; визначення критичних чинників для успіху; розподіл бюджетних коштів; розгортання ресурсів, що забезпечують роботу закладу; вимірювання та оцінювання результатів роботи; перегляд потреб і стратегічних настанов.

Доволі широке коло питань по темі стратегічного управління закріплюється практичними заняттями, мета одного з них – набуття вмінь і навичок побудови «дерева цілей» бібліотеки. Перед здобувачами освіти постають завдання: обрати метод побудови «дерева цілей» та обґрунтувати його вибір; побудувати «дерево цілей» для конкретної бібліотеки (на вибір здобувача); скласти та представити схему «дерева цілей» бібліотеки.

Виконанню завдань передують ознайомлення здобувачів освіти з методикою побудови «дерева цілей».

Метою наступного практичного заняття по темі є набуття вмінь і навичок аналізу офіційних документів як важливої складової інформаційного забезпечення управлінських рішень у процесі стратегічного планування бібліотечної діяльності. Виконанню практичної роботи сприяє розв'язання наступних завдань:

Ознайомлення зі Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (Кабінет Міністрів України, 2016).

1. Аналіз короткострокового плану дій на 2016–2017 рр. та середньостроковий план дій на 2018–2020 рр.
2. Виявлення 3–4 реалізованих завдання, що були заплановані на 2016–2017 рр. та 2018–2020 рр.

Таким чином, тісний взаємозв'язок теоретичної та практичної складових освітньої компоненти сприяє глибокому і всебічному засвоєнню теоретичного матеріалу, розвитку практичних вмінь та навичок у розв'язанні завдань бібліотечного менеджменту в цілому і стратегічного управління бібліотечною діяльністю зокрема. Засвоєння теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань сприяють розвитку у магістрів креативності, пошуку та аналізу інформації з різних джерел, вмінню знаходити та втілювати у практику нові ідеї, виявляти ініціативність, оцінювати виконану роботу (завдання) колег тощо.

Для майбутніх менеджерів галузі осмислення теми «Менеджмент персоналу бібліотеки» є одним із важливих питань. У процесі її засвоєння здобувачі опановують знання стратегії управління персоналом як підсистеми загальної стратегії, визначають компоненти та етапи планування роботи з персоналом, формування трудових ресурсів та напрями їх розвитку.

Для більш глибокого ознайомлення із проблемами теми управління персоналом у бібліотечній галузі здобувачам освіти пропонується виконати наступні практичні завдання:

– ознайомитись зі статистичним збірником «Бібліотечна Україна в цифрах» (<https://profy.nlu.org.ua/>);

– проаналізувати таблицю № 28 «Бібліотечні фахівці публічних бібліотек»; виявити тенденції за 5 років щодо кількості бібліотечних фахівців, які забезпечують діяльність публічних бібліотек; побудувати лінійну діаграму.

– проаналізувати таблицю № 29 «Бібліотечні фахівці публічних бібліотек»; побудувати секторну діаграму, в якій наочно показати кількість бібліотечних фахівців, які мають стаж бібліотечної роботи до 3 років, 3–9 років, понад 10 років, понад 20 років;

– надати аналітичну довідку щодо виявлених тенденцій.

Не менш важливою для засвоєння теми з управління персоналом є та, що торкається питання комунікації в бібліотечному середовищі. Тож майбутнім менеджерам пропонується обговорення питань організації управлінського спілкування, а саме:

- Якими є правила підготовки та проведення нарад, ділових бесід, перемовин?
- Що включають у себе правила службового етикету?
- Що являє собою процес управління конфліктами та в чому його складність?
- Які негативні та позитивні функції конфліктів?

Засвоєння вище зазначеної теми, знання управління персоналом передбачають вміння керівників мотивувати людей до співпраці, вирішення спільними зусиллями завдань, проблем, що стоять перед колективом, рухатися до спільної мети, виявляти ініціативу тощо.

Третій розділ освітньої компоненти знайомить здобувачів освіти з особливостями архівного менеджменту, матеріали якого опановують на лекціях – 6 годин, практичних заняттях – 4 години та 16 годин відводиться на самостійну роботу. «Теоретичні засади архівного менеджменту» є першою темою, яку опановують здобувачі освіти і вивчають періодизацію менеджменту архівної справи в контексті загальної науки управління та українських реалій, сутність наукових принципів менеджменту і особливості їхньої реалізації в діяльності архівних установ, наукові

школи й сучасні моделі менеджменту, їхнє значення для управлінської діяльності в архівній сфері, застосування управлінських методів і технологій в архівній справі.

Наступна тема присвячена аналізу архівної установи як об'єкта менеджменту, де розкривається сучасна модель архівної установи, її цільове орієнтування на якість реалізації повноважень і ключових функцій архівів в інформаційному суспільстві. Питання раціонального використання людських і матеріальних ресурсів у процесі функціонування архівних установ та управління персоналом є важливими для архівного менеджменту, що знайомить здобувачів із його складом, структурою, підвищенням кваліфікації та застосуванням інтелектуального потенціалу в архівній сфері.

Метою практичного заняття, яке є невід'ємною складовою теми, виступає набуття вмінь і навичок аналізу діяльності архівної установи та передбачає аналіз нормативно-правової бази діяльності Центрального державного електронного архіву України (<https://tsdaea.archives.gov.ua/>); визначення мети, завдань та функцій ЦДЕАУ; аналіз документів, що приймає архів на зберігання.

Опанування тем, що пов'язані з архівним менеджментом, сприяє відстеженню тенденцій розвитку в архівній сфері, знайомить із системою управління в архівній галузі, з управлінням інноваційними процесами в архівних установах, проблемами кадрового забезпечення архівів тощо.

«Програмування та планування діяльності архівних установ» є наступною темою розділу. Серед основних питань теми: сучасні підходи до програмування та планування діяльності архівних установ; стратегія і тактика в розвитку архівної справи та управління нею; наукові засади програмування та планування діяльності архівних установ; різновиди планів в архівістиці та шляхи підвищення їхньої ефективності; організація і система контролю за виконанням плану. В цій же темі здобувачі знайомляться з питаннями щодо прийняття управлінських рішень, їхніх функцій та класифікації.

Для засвоєння матеріалу здобувачам освіти пропонується виконати практичну роботу, мета якої полягає у набутті вмінь і навичок аналізу офіційних документів як важливої складової інформаційного забезпечення управління архівною установою, а саме ознайомитись та проаналізувати положення Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (Верховна рада України, 1993), укласти термінологічний словник, в якому дати визначення термінам: архівний документ, документ Національного архівного фонду, Національний архівний фонд, експертиза цінності документів, унікальний документ, особистий архівний документ, архівна справа, діловодство, архівна установа, архів, архівний підрозділ, архівний відділ, державна архівна установа, приватне архівне зібрання, таємний архів, користувач архівними документами, довідковий апарат, номенклатура справ, архівна довідка.

Завершується вивчення розділу обговоренням таких питань:

– Доступ до яких документів Національного архівного фонду, обмежується на 75 років від часу створення цих документів?

– Чи мають право користувачі документами Національного архівного фонду, що належать державі, територіальним громадам, публікувати, оголошувати, цитувати та іншим чином відтворювати їх зміст із посиланням на місце їх зберігання і з дотриманням умов, передбачених законодавством?

– Чи мають право користувачі документами Національного архівного фонду, що належать державі, територіальним громадам, отримувати документи або їх копії в тимчасове користування поза архівними установами?

– Які обов'язки користувачів документами Національного архівного фонду?

Таким чином, вивченню і засвоєнню освітньої компоненти «Менеджмент інформаційної бібліотечної та архівної діяльності» сприяє взаємозв'язок теоретичної і практичної складових, що дозволяє глибоко та всебічно опанувати теми, пов'язані з управлінням у бібліотечній та архівній галузі, а також сформувати у майбутніх менеджерів загальні та спеціальні компетентності, серед яких: ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність); ЗК3. Вміння виявляти, порушувати та вирішувати проблеми; ЗК4. Здатність мотивувати людей і рухатися до спільної мети; ЗК5. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість; ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; СК1. Здатність до формування ефективної системи управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю; СК2. Здатність організовувати роботу та здійснювати керівництво інформаційно-аналітичними структурними підрозділами на підприємствах, в організаціях та установах, зокрема в архівних, бібліотечних, інформаційних; СК5. Здатність відстежувати тенденції розвитку предметної сфери шляхом проведення аналізу інформаційних потоків і масивів; СК10. Здатність забезпечувати ефективне управління інноваційними процесами (Міністерство освіти і науки України, 2019).

ВИСНОВКИ

Теоретична і практична складові представлені у статті освітньої компоненти у своєму взаємозв'язку сприяють формуванню загальних та спеціальних компетентностей майбутніх менеджерів галузі, зокрема, здатності мотивувати людей і рухатися до спільної мети, сприяти формуванню ефективної системи управління галузі; організовувати роботу та здійснювати керівництво інформаційно-аналітичними структурними підрозділами на підприємствах, в організаціях і установах. Програмними результатами засвоєння освітньої компоненти передбачено вміння формувати стратегії системної організації, модернізації, підвищення ефективності управління в галузі, використовувати прикладні соціокомунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях. Таким чином, освітня компонента є необхідною при формуванні компетентностей майбутніх фахівців менеджерів.

Сьогодні триває робота з удосконалення змісту і технології викладання освітньої компоненти, що сприятиме більш якійсній підготовці магістрів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Бачинська, Н. (2018). Бібліотечно-інформаційна освіта в Україні: етапи розвитку та характерні ознаки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 3, 57–67.
- Бачинська, Н. (2023) Удосконалення професійних компетентностей здобувачів спеціальності 029 ІБАС у процесі проходження практики. *Український журнал з біб-*

- ліотекознавства та інформаційних наук, 12, 82–95. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.12.2023.293574>
- Верховна Рада України. (1993, 24 грудня). *Про Національний архівний фонд і архівні установи* (Закон № 3814-XII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text>
- Верховна Рада України. (2017, 5 вересня). *Про освіту* (Закон № 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Давидова, І., & Мар'їна, О. (2020). Розвиток цифрових компетентностей студентів бібліотечних спеціальностей. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 6, 97–104. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218614>
- Загуменна, В. В., & Кузьменко, О. І. (2022). Інформаційно-аналітична діяльність як наукова та навчальна дисципліна: еволюція, тенденції розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4, 102–107. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2022.269817>
- Збанацька, О. М. (2023). Особливості викладання освітньої компонент «Концептуальні засади інформаційного пошуку» для підготовки магістрів. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 11, 144–155. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282674>
- Кабінет Міністрів України. (2016, 23 березня). *Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»* (Розпорядження № 219-р). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#n8>
- Київський національний університет культури і мистецтв. (2024). *Освітньо-професійна програма «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: другий (магістерський) рівень, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузь знань 02 «Культура і мистецтво»: проєкт*. <https://kit.knukim.edu.ua/images/04-osvitnia-diyalnist/project-op-2024-ibas-mag.pdf>
- Матвієнко, О., & Цивін, М. (2017). Вища інформаційна освіта: основні концепти визначення. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 3, 4–11.
- Матвієнко, О., & Цивін, М. (2018). «Управління знаннями» як методологічний орієнтир пошуку концепту спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 2, 66–76. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.2.2018.152776>
- Матвієнко, О., & Цивін, М. (2021a). «Цифрові» професії інформаційного фахівця: освітні перспективи і вимоги ринку праці. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 7, 58–70. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233279>
- Матвієнко, О., & Цивін, М. (2021b). HR-менеджер: професія «людина – знакова система» за освітньою спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Вісник Книжкової палати*, 7, 13–17. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.7\(300\).13-17](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.7(300).13-17)
- Міністерство освіти і науки України. (2019, 24 травня). *Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»* (Наказ № 728). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/029-informatsiyna-bibliotechna-ta-arkhivna-sprava-magistr.pdf>
- Новальська, Т. (2017). Наступність здобуття вищої бібліотечно-інформаційної та архівної освіти в умовах реформування. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 1, 4–10.
- Новальська, Т. (2019). Структурна та когнітивна трансформація навчальної дисципліни «Бібліотечно-інформаційне обслуговування». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 4, 68–75. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.4.2019.187821>
- Новальська, Т., & Бачинська, Н. (2019). Бібліотечно-інформаційна освіта в КНУКіМ в контексті історії та сьогодення (до 50-річного ювілею започаткування бібліотечно-

- інформаційної освіти в Київському національному університеті культури і мистецтв). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 1, 124–132. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2019.165335>
- Новальська, Т., & Касьян, В. (2021). Теоретико-методологічні засади підготовки інтернет-маркетолога за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 7, 71–82. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233297>
- Прокопенко, Л. (2017). Особливості викладання дисципліни «Теорія документно-інформаційних потоків» для підготовки магістрів. *Вісник Книжкової палати*, 6, 24–29. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2017_6_8
- Пшенична, О., Просяня, Д., & Сівак, С. (2021). Інноваційні методи викладання навчальної дисципліни «Стандартизація в інформаційній, бібліотечній та архівній справі» в умовах змішаного навчання. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 8, 117–126. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.8.2021.247589>
- Сищенко, С. В. (2019). Специфіка викладання навчальної дисципліни «Методика викладання спецдисциплін». *Вісник Харківської державної академії культури*, 56, 106–113. <https://doi.org/10.31516/2410-5333.056.10>
- Соляник, А. (2018). Інноваційні критерії результативності ступеневої підготовки фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 1, 64–75. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.1.2018.146291>
- Сошинська, В. Є. (2017). Формування комунікаційних компетенцій майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4, 92–96.
- Цілина, М. (2023). Формування soft skills і компетенцій у здобувачів вищої освіти як підґрунтя адаптації майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 11, 156–166. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675>

REFERENCES

- Bachynska, N. (2018). Bibliotechno-informatsiina osvita v Ukraini: etapy rozvytku ta kharakterni oznaky [Library and information education in Ukraine: development stages and characteristics]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 3, 57–67 [in Ukrainian].
- Bachynska, N. (2023). Udoskonalennia profesiinykh kompetentnosti zdobuvachiv spetsialnosti 029 IBAS u protsesi prokhodzhennia praktyky [Improving the professional competencies of students of the specialty 029 IBAS (ILAS) in the process of practice performing]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 12, 82–95. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.12.2023.293574> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016, March 23). *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku "Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy"* [On approval of the Library Development Strategy for the period up to 2025 "Qualitative changes in libraries for sustainable development of Ukraine"] (Order No. 219-r). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#n8> [in Ukrainian].
- Davydova, I., & Marina, O. (2020). Rozvytok tsyfrovyykh kompetentnosti studentiv bibliotechnykh spetsialnosti [Development of the library and information science students' digital competencies]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 6, 97–104. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218614> [in Ukrainian].

- Kyiv National University of Culture and Arts. (2024). *Osvitno-profesiina prohrama "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava": druhyi (mahisterskyi) riven, spetsialnist 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava", haluz znan 02 "Kultura i mystetstvo": proiekt* [Educational and professional programme "Information, library and archival science": second (master's) level, speciality 029 "Information, library and archival science", field of knowledge 02 "Culture and art": project]. <https://kit.knukim.edu.ua/images/04-osvitnia-diyalnist/project-op-2024-ibas-mag.pdf> [in Ukrainian].
- Matviienko, O., & Tsyvin, M. (2017). Vyshcha informatsiina osvita: osnovni kontsepty vyznachennia [Higher information education: basic concepts of the definition]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 3, 4–11 [in Ukrainian].
- Matviienko, O., & Tsyvin, M. (2018). "Upravlinnia znanniamy" yak metodolohichniy oryentyr poshuku kontseptu spetsialnosti "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava" ["Knowledge management" as a methodological guide for searching the concept of speciality "Information, library and archival studies"]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 2, 66–76. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.2.2018.152776> [in Ukrainian].
- Matviienko, O., & Tsyvin, M. (2021a). "Tsyfrovi" profesii informatsiinoho fakhivtsia: osviti perspektyvy i vymohy rynku pratsi ["Digital" professions of the information specialist: educational prospects and labor market requirements]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 7, 58–70. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233279> [in Ukrainian].
- Matviienko, O., & Tsyvin, M. (2021b). HR-menedzher: profesii "liudyna – znakova systema" za osvithnoiu spetsialnistiu "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava" [HR-manager: profession "the person – sign system" in the educational specialty "Information, library and archival affairs"]. *Bulletin of the Book Chamber*, 7, 13–17. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.7\(300\).13-17](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.7(300).13-17) [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2019, May 24). *Standart vyshchoi osvity Ukrainy: druhyi (mahisterskyi) riven, haluz znan 02 "Kultura i mystetstvo", spetsialnist 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava"* [Standard of higher education of Ukraine: second (master's) level, field of knowledge 02 "Culture and art", specialty 029 "Information, library and archive work"] (Order No. 728). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/029-informatsiyna-bibliotekna-ta-arkhivna-sprava-magistr.pdf> [in Ukrainian].
- Novalska, T. (2017) Nastupnist zdobuttia vyshchoi bibliotekno-informatsiinoi ta arkhivnoi osvity v umovakh reformuvannia [The sequence of acquisition of the higher library and information education in the conditions of reforms]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 1, 4–10 [in Ukrainian].
- Novalska, T. (2019). Strukturna ta kohnityvna transformatsiia navchalnoi dystsypliny "Bibliotekno-informatsiine obsluhovuvannia" [Structural and cognitive transformation of the education discipline "Library and information service"]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 4, 68–75. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.4.2019.187821> [in Ukrainian].
- Novalska, T., & Bachynska, N. (2019). Bibliotekno-informatsiina osvita v KNUKiM v konteksti istorii ta sohodennia (do 50-richnoho yuvileiu zapochatkovannia bibliotekno-informatsiinoi osvity v Kyivskomu natsionalnomu universyteti kultury i mystetstv) [Bibliotic-informational education in KNUKYI in the context of history and the present (On the 50th anniversary of the beginning of library and information education at the Kiev National University of Culture and Arts)]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 1, 124–132. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2019.165335> [in Ukrainian].
- Novalska, T., & Kasian, V. (2021). Teoretyko-metodolohichni zasady pidhotovky internet-marketoloha za spetsialnistiu 029 "Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava" [Theoretical and methodological fundamentals of internet marketing training in

- specialty 029 "Information, library and archival affairs"]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 7, 71–82. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233297> [in Ukrainian].
- Prokopenko, L. (2017). Osoblyvosti vykladannia dystsypliny "Teoriia dokumentno-informatsiynykh potokiv" dlia pidhotovky mahistriv [Peculiarities of teaching the discipline "Theory of document and information flows" for master's training]. *Bulletin of the Book Chamber*, 6, 24–29. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2017_6_8 [in Ukrainian].
- Pshenychna, O., Prosiiana, D., & Sivak, S. (2021). Innovatsiini metody vykladannia navchalnoi dystsypliny "Standartyzatsiia v informatsiinii, bibliotechnii ta arkhivnii spravi" v umovakh zmishanoho navchannia [Innovative methods of teaching the course "Standardization in information, library and archival studies" in the context of blended learning]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 8, 117–126. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.8.2021.247589> [in Ukrainian].
- Solianyk, A. (2018). Innovatsiini kryterii rezultatyvnosti stupenevoi pidhotovky fakhivtsiv zi spetsialnosti 029 "Informatsiina, bibliotechna ta arkhivna sprava" [Innovative criteria of results of student preparation of professionals with specialties 029 "Information, library and archive studies"]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 1, 64–75. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.1.2018.146291> [in Ukrainian].
- Soshynska, V. Ye. (2017). Formuvannia komunikatsiynykh kompetentsii maibutnykh fakhivtsiv informatsiinoi, bibliotechnoi ta arkhivnoi spravy [Modelling of communication competences of future specialists in information, library and archive field]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 92–96 [in Ukrainian].
- Syshchenko, S. V. (2019). Spetsyfyka vykladannia navchalnoi dystsypliny "Metodyka vykladannia spetsdystsyplin" [Characteristic features of teaching "Methods of teaching special disciplines"]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 56, 106–113. <https://doi.org/10.31516/2410-5333.056.10> [in Ukrainian].
- Tsilyna, M. (2023). Formuvannia soft skills i kompetentsii u zdobuvachiv vyshchoi osvity yak pidgruntia adaptatsii maibutnykh fakhivtsiv do profesiinoi diialnosti [Soft skills and competences formation of higher education recipients as an adaptation basis to professional activity of future specialists]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 11, 156–166. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (1993, December 24). *Pro Natsionalnyi arkhivnyi fond i arkhivni ustanovy* [On the National archive fund and archives] (Law No. 3814-XII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2017, September 5). *Pro osvitu* [On education] (Law No. 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
- Zahumenna, V. V., & Kuzmenko, O. I. (2022). Informatsiino-analitychna diialnist yak naukova ta navchalna dystsyplina: evoliutsiia, tendentsii rozvytku [Information and analytical activity as a scientific and educational discipline: evolution, development trends]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 102–107. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2022.269817> [in Ukrainian].
- Zbanatska, O. M. (2023). Osoblyvosti vykladannia osvitnoi komponent "Kontseptualni zasady informatsiinoho poshuku" dlia pidhotovky mahistriv [Peculiarities of teaching the educational component "Conceptual principles of information search" for masters' training]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 11, 144–155. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282674> [in Ukrainian].

UDC 378.016:[02+930.25]:[001.102:004:316.77]:005:378.22

Nadiia Bachynska,
PhD in Pedagogical Sciences, Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: n.bachynska17@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3912-7108

**THEORETICAL AND PRACTICAL ELEMENTS
OF THE EDUCATIONAL COMPONENT “MANAGEMENT
OF INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVAL STUDIES”
IN FORMING FUTURE MANAGERS’
PROFESSIONAL COMPETENCES**

The aim of the article is to study theoretical and practical elements of the educational component “Management of Information, Library and Archival Studies” in grounding general and special competences of applicants for the Master’s degree in speciality 029 “Information, Library and Archival Studies.”

Research methods: the article uses both general scientific and special research methods. The method of analysis and synthesis contributes to studying the theoretical foundation of the theme; systemic, structural and functional ones allow to determine the structure of the educational component and the peculiarities of its teaching. The prognostic method makes it possible to outline the ways of improving organisational foundations of the theoretical and practical training of the Master’s degree students.

The scientific novelty consists in substantiating the interrelationship of the theoretical and practical elements of the educational component “Management of Information, Library and Archival Studies” in forming general and special competences of the Master’s degree students as future managers of the sphere.

Main conclusions. The theoretical and practical elements of the educational component presented in this article contribute to the formation of general and special competencies of future sphere managers, particularly, the ability to motivate people and move towards a common goal, promote the formation of an effective sphere management system; organise the work and manage information and analytical structural departments at enterprises, organisations and institutions. The programme results of mastering the educational component include the ability to form strategies for system organisation, modernisation, to increase the efficiency of management in the sphere, to use applied socio-communicative technologies in order to organise effective communication at the professional, scientific and social levels. Thus, the educational component is necessary in grounding the competencies of future professional managers.

Nowadays, the work is underway to improve the content and technology of teaching the educational component, which will contribute to higher quality training of students for the Master’s degree in speciality 029 “Information, Library and Archival Studies.”

Keywords: educational component; management; information, library and archival activities; library; archive; library management; archival management.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2024 р.